

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 300/2014-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. augusta 2014 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti M. J., zastúpenej advokátom JUDr. Romanom Cibulkom, Hlavná 13, Trnava, ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 55/2004 v období po právoplatnosti nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 68/2011 zo 16. júna 2011 (t. j. po 24. auguste 2011), za účasti Okresného súdu Trnava, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. J. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 55/2004 porušené boli.

2. M. J. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 500 € (slovom päťsto eur), ktoré jej je Okresný súd Trnava povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Trnava je povinný uhradiť M. J. trovy konania v sume 331,13 € (slovom tristotridsaťjeden eur a trinásť centov) na účet advokáta JUDr. Romana Cibulku, Hlavná 13, Trnava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. novembra 2013 doručená sťažnosť M. J. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 55/2004 (ďalej aj „namietané konanie“ alebo „označené konanie“) v období nasledujúcom po právoplatnosti nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 68/2011 zo 16. júna 2011.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka podala 5. novembra 2003 žalobu o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy a súčasne podala návrh na vydanie predbežného opatrenia. Okresný súd dosiaľ o veci samej nerozhodol napriek tomu, že ústavný súd nálezom sp. zn. II. ÚS 68/2011 zo 16. júna 2011 rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, a prikázal okresnému súdu konať bez priet'ahov.

Podľa názoru sťažovateľky okresný súd koná neefektívne v dôsledku nedostatočnej prípravy na pojednávanie a v konaní sa vyskytujú aj obdobia dlhodobejšej nečinnosti.

Na základe uvedeného sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo M. J. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 55/2004 v období po právoplatnosti nálezú Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. II. ÚS 68/2011 zo 16. 6. 2011 porušené bolo.

2. M. J. priznáva finančnú zadosťučinenie v sume 2 500,- € (slovom dvetisícpäťsto eur), ktorú sumu je povinný vyplatiť jej Okresný súd Trnava do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezú.

3. Okresný súd Trnava je povinný nahradiť M. J. trovy jej právneho zastúpenia vo výške 331,13 €, ktorá čiastka bude vyčíslená v písomnom vyhotovení nálezú, a to na účet právneho zástupcu sťažovateľky JUDr. Romana Cibulku..., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezú.“

Ústavný súd po predbežnom prerokovaní sťažnosti uznesením č. k. IV. ÚS 300/2014-13 z 23. mája 2014 rozhodol podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) o jej prijatí na ďalšie konanie.

Okresný súd sa k sťažnosti vyjadril prípisom č. 1 SprV 293/2014 z 9. mája 2014. Podpredsedníčka okresného súdu zotrvala na obsahu tohto vyjadrenia aj po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie a doplnila, že 27. júna 2014 bol vo veci vyhlásený rozsudok. Predsedníčka okresného súdu k sťažnosti uviedla:

„Dňa 17. 5. 2011 bol spis vrátený Krajskému súdu v Trnave, nakoľko nebolo rozhodnuté o ďalšom odvolaní, a to odporcu v I. rade. Krajský súd v Trnave odmietol odvolanie 31. 10. 2011 a spis bol vrátený na Okresný súd Trnava 22. 11. 2011.

Sudkyňa dňa 1. 12. 2011 doručila uznesenie Krajského súdu v Trnave účastníkom konania a vytýčila pojednávanie na deň 3. 2. 2012. Na tomto pojednávaní bola vypočutá navrhovateľka a pojednávanie bolo odročené na 23. 3. 2012. Dňa 17. 2. 2012 advokát sťažovateľky požiadal o zrušenie termínu pojednávania z dôvodu plánovanej dovolenky v zahraničí. Sudkyňa jeho žiadosti vyhovelá, zrušila termín pojednávania 23. 3. 2012 a určila nový termín pojednávania na 4. 4. 2012. Na tomto pojednávaní bol vypočutý odporca v I. rade, vyjadrila sa navrhovateľka a pojednávanie bolo odročené na 8. 6. 2012. Na toto pojednávanie sa nedostavili účastníci konania, preto bolo pojednávanie odročené na 11. 7. 2012. Sudkyňa vyžiadala navrhované dôkazy a predvolala svedkov. Na pojednávaní 11. 7. 2012 bol vypočutý svedok P. J. a pojednávanie bolo odročené na 5. 10. 2012. Tento termín pojednávania bol zmenený naj 10. 10. 2012. Advokátka odporcu v II. rade požiadala o zrušenie termínu pojednávania a tiež advokát odporcu v I. rade požiadal o zrušenie termínu pojednávania a pre neúčast' právnych zástupcov bolo pojednávanie odročené na 23. 11. 2012. Tento termín pojednávania bol zmenený na deň 5. 12. 2012. Toto pojednávanie bolo odročené z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne na neurčito. Po ukončení práceneschopnosti sudkyňa 22. 2. 2013 vytýčila termín pojednávania na deň 27. 3. 2013. Advokátka odporcu v II. rade požiadala o zrušenie termínu pojednávania pre práceneschopnosť, pričom ukončenie práceneschopnosti predpokladá prvý aprílový týždeň. Pojednávanie bolo odročené na 12. 4. 2013. Na tomto pojednávaní bol vypočutý svedok a pojednávanie bolo odročené na deň 29. 5. 2013. Toto pojednávanie bolo pre práceneschopnosť zákonnej sudkyne zrušené a po ukončení práceneschopnosti bol 16. 8. 2013 určený nový termín pojednávania 9. 10. 2013. Advokát odporcu v I. rade požiadal o odročenie pojednávania z dôvodu práceneschopnosti, preto bolo pojednávanie odročené na 29. 11. 2013. Toto pojednávanie bolo zrušené z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne a po ukončení práceneschopnosti bol určený termín pojednávania na deň 17. 1. 2014, kedy boli vypočutí účastníci konania a pojednávanie bolo

odročené na deň 12. 3. 2014 za účelom výsluchu ďalšieho navrhnutého svedka. Na tomto pojednávaní bol vypočutý svedok a pojednávanie bolo odročené na deň 23. 5. 2014 za účelom predloženia záverečných stanovísk.

Považujem za potrebné uviesť, že zákonná sudkyňa pre zhoršený zdravotný stav bola v období od 5. 12. 2012 – 4. 1. 2013, 18. 4. 2013 – 21. 6. 2013, 13. 11. 2013 – 23. 12. 2013 práceneschopná, čo ovplyvnilo možnosť vo veci rýchlejšie konať a rozhodnúť. Ochorenie je objektívna skutočnosť. Samotný Ústavný súd SR konštatuje, že i keď nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konanie a mieru ochrany ich základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy oslabiť poukázaním napr. na dlhodobo obmedzené personálne kapacity príslušných súdov. Rovnako však nemožno tieto systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu vec prejednávajúcich sudcov v prípade, že dlhodobo pracovali na personálne nedostatočne obsadených súdoch a boli dlhodobo práceneschopní. V oddelení Mgr. Tomašovičovej bolo ku dňu 1. 5. 2014 543 nevybavených C vecí, 27 P vecí, 9 Cpr vecí, 2 S veci a 863 Er vecí.“

Rovnaké relevantné skutočnosti zistil aj ústavný súd z obsahu súvisiaceho spisu (ako aj zo samotnej sťažnosti), preto opomenul duplicitné opísanie týchto úkonov, keďže skutkové okolnosti danej veci sa spornými nestali.

Právny zástupca sťažovateľky v stanovisku, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 12. augusta 2014, zotrval na obsahu podanej sťažnosti.

Podľa čl. II bodu 3 písm. b) dodatku č. 1, ktorým sa mení a dopĺňa rozvrh práce ústavného súdu a ktorý bol prijatý 14. júla 2014, na prerokovanie tejto veci je príslušný II. senát ústavného súdu v zložení, ako je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

Účastníci konania ústavnému súdu zhodne oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde a upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie vo veci.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov. Sťažovateľka namieta aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd vo svojej judikatúre stabilne uvádza, že v obsahu označených práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty

dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prierahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) vychádza z konkrétnych okolností každého posudzovaného prípadu, zohľadňujúc tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. V posudzovanej časti namietaného konania je jeho predmetom rozhodovanie o určení neplatnosti kúpnej zmluvy a o určení vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Ústavný súd už konštatoval v náleze sp. zn. II. ÚS 68/2011 zo 16. júna 2011, týkajúcom sa toho istého konania, že spory tohto typu patria do štandardnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov a ide o vec, ktorá nie je právne zložitá. Zo súdneho spisu a z vyjadrenia okresného súdu ústavný súd nezistil ani faktickú zložitosť tohto konania. Po zastavení konania proti

odporcom v 2. až 5. rade, t. j. po znížení počtu účastníkov daného sporu, sa navyše podľa názoru ústavného súdu zjednodušil postup okresného súdu v namietanom konaní.

2. V rámci druhého kritéria ústavný súd skúmal správanie sťažovateľky ako účastníčky konania, pričom v posudzovanej časti namietaného konania je potrebné pričítať na jej ťarchu zmenu termínu pojednávania z 23. marca 2012 na 4. apríl 2012 a jej neprítomnosť na pojednávaní 8. júna 2012 (nedostavili sa však ani ostatní účastníci). Predĺženie konania pričítateľné sťažovateľke z týchto dôvodov však nemalo podstatný vplyv na namietanú dĺžku konania.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal hodnotením postupu okresného súdu v namietanom konaní v období nasledujúcom po právoplatnosti nálezu sp. zn. II. ÚS 68/2011 zo 16. júna 2011 (t. j. po 24. auguste 2011).

V posudzovanom období sa vec nachádzala na okresnom súde od 22. novembra 2011, keď mu bol spis vrátený z odvolacieho súdu. Konanie okresného súdu trvalo celkom až do rozhodnutia o veci rozsudkom z 27. júna 2014 takmer 11 rokov. Ústavný súd však v konaní o tejto sťažnosti posudzoval konanie v období od právoplatnosti nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 68/2011 zo 16. júna 2011, ktoré trvalo dva roky a sedem mesiacov. Z prehľadu konania, tak ako ho opísal okresný súd a rovnako zistil ústavný súd zo súdneho spisu, vyplýva, že okresný súd pomerne pravidelne určoval termíny pojednávania, viackrát ich však zrušil pre práceneschopnosť sudkyne, resp. deklarovанú práceneschopnosť odporcov alebo ich právnych zástupcov. O nesústredenom postupe okresného súdu pri vykonávaní dokazovania svedčí skutočnosť, že okresný súd toleroval žiadosti účastníkov o odročovanie pojednávania, ako aj to, že napr. svedka J. O. predvolal na pojednávanie nariadené na 12. marec 2014, hoci vypočutie tohto svedka navrhla odporkyňa v 2. rade už 17. júla 2012. Podľa názoru ústavného súdu si vec sťažovateľky vyžadovala efektívnejší a rýchlejší postup v namietanom konaní, a to s prihliadnutím na celkovú dĺžku konania (od r. 2004) a už raz konštatované zbytočné prietahy v namietanom konaní v dôsledku

postupu okresného súdu, ako aj zameranie dokazovania, ktoré, vychádzajúc z obsahu spisu, nemožno považovať za zložité.

K argumentácii okresného súdu objektívnymi dôvodmi predĺženia konania ústavný súd uvádza, že práceneschopnosť zákonnej sudkyne nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva účastníka konania na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a pre posúdenie sťažnosti nie je rozhodujúce, či zistené prietahy boli spôsobené subjektívnym zavinením sudcu alebo boli ovplyvnené objektívnymi okolnosťami, ktoré konajúci sudca nemohol v zásade ovplyvniť.

Na základe uvedeného ústavný súd rozhodol, že okresný súd postupom v označenom konaní v období po právoplatnosti nález sp. zn. II. ÚS 68/2011 zo 16. júna 2011 (t. j. po 24. auguste 2011) porušil základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nález).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 2 500 € z dôvodov dlhodobého stavu právnej neistoty a s prihliadnutím na svoj vyšší vek a nepriaznivý zdravotný stav.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

S prihliadnutím na celkovú dĺžku namietaného konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 9 C 55/2004 a zistené prieťahy v konaní, berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu, najmä povahu prerokúvanej veci a jej význam pre účastníka konania, ale aj skutočnosť, že okresný súd už o veci meritórne rozhodol, ústavný súd považuje priznanie sumy 500 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde. Ústavný súd preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 2 výrokovej časti tohto nálezu.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s právnym zastupovaním advokátom JUDr. Romanom Cibulkom, Hlavná 13, Trnava.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľka žiada, aby jej bola priznaná úhrada trov konania za tri úkony právnej služby v sume 473,16 €.

Ústavný súd priznal sťažovateľke úhradu trov za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) vykonané v roku 2013 v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 130,16 €, t. j. spolu 260,32 €, čo spolu s režijným paušálom 2 x 7,81 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 275,94 €. Keďže advokát bol do 31. marca 2014 platcom dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), uvedená suma bola zvýšená o DPH vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov, a teda predstavuje sumu 331,13 € (bod 3 výroku nálezu). Ústavný súd nepriznal sťažovateľke úhradu trov za podanie stanoviska doručeného 12. augusta 2014, pretože tento úkon neobsahoval žiadne ďalšie skutočnosti, ktoré by mali ústavnoprávnu relevanciu.

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote uvedenej v bode 3 výroku tohto nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. augusta 2014